

Regeringens proposition

1983/84: 46

om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare;

beslutad den 20 oktober 1983.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

ANNA-GRETA LEIJON

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs enligt vad som förutskickades i prop. 1983/84: 26 om särskilda sysselsättningsåtgärder för budgetåret 1983/84 fram förslag om inrättande av s.k. ungdomslag hos offentliga arbetsgivare i syfte att skapa arbete för arbetslösa 18- och 19-åringar. Ungdomslag skall kunna finnas hos statliga verk och myndigheter, kommuner, landstingskommuner, kommunalförbund samt församlingar och kyrkliga samfundigheter. Ytterst får kommunerna en skyldighet att tillhandahålla arbete i ungdomslag. Till verksamheten lämnas statsbidrag.

De ungdomar som av arbetsförmedlingen blir anvisade arbete i ungdomslag blir anställda hos arbetsgivaren. Lön och övriga anställningsförhållanden utgår enligt kollektivavtal. Anvisning till arbete i ungdomslag skall normalt ske senast tre veckor från det att den unge har anmält sig som arbetssökande hos förmedlingen.

Ordningen med ungdomslag medför att rätt till ersättning från arbetslöshetskassorna och kontant arbetsmarknadsstöd i fortsättningen bara i undantagsfall kommer att finnas för 18- och 19-åringar.

Den lön som betalas ut till dem som arbetar i ungdomslag blir skattepliktig inkomst och kommer att ge rätt till sociala förmåner som grundar sig på anställningsinkomst.

Den nya ordningen träder i kraft den 1 januari 1984.

1 Förslag till

Lag om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare

Härigenom föreskrivs följande.

Arbete i ungdomslag

1 § Denna lag innehåller regler om arbete i ungdomslag hos staten, kommuner, landstingskommuner, kommunalförbund, församlingar och kyrkliga samfundigheter för arbetslösa ungdomar som har fyllt arton men inte tjugo år.

Ett ungdomslag är en grupp av ungdomar som deltar som biträden i arbete som utförs åt arbetsgivaren och utträttar andra nyttiga sysslor som annars inte skulle ha blivit utträttade. Syftet är att ungdomarna skall få en meningsfull sysselsättning och praktisk erfarenhet av arbetslivet.

2 § Länsarbetsnämnden bedömer hur många platser i ungdomslag som behövs och träffar överenskomelser med landstingskommunen och med statliga myndigheter, kommunalförbund, församlingar och kyrkliga samfundigheter inom nämndens verksamhetsområde om inrättande av sådana platser hos dem. De ungdomar som inte placeras hos en sådan offentlig arbetsgivare skall beredas plats i ungdomslag hos den kommun där de är kyrkobokförda.

3 § Den offentliga arbetsförmedlingen anvisar ungdomarna arbete i ungdomslag hos den arbetsgivare som förmedlingen finner lämpligast.

Ungdomar som anvisas arbete i ungdomslag skall vara anmälda som arbetssökande hos arbetsförmedlingen, oförhindrade att arbeta på heltid och beredda att anta erbjudet lämpligt arbete under tid för vilken de inte har anmält hinder som kan godtas.

Anvisning skall ske om arbetsförmedlingen inte kan finna annan lämplig anställning åt den unge och om inte heller lämplig utbildning kan anordnas eller annan åtgärd vidtas inom ramen för ett arbetsmarknadspolitiskt program. Ansträngningarna att finna annan anställning eller utbildning skall fortsätta under hela den tid då den unge har plats i ett ungdomslag.

4 § Arbetsgivaren planlägger och leder ungdomslagets verksamhet. Ungdomarna deltar själva i planläggningen och i valet av uppgifter. De kan utföra uppgifter i samarbete eller enskilt. Arbetsgivaren skall se till att varje medlem i ett ungdomslag får sådan sysselsättning som är lämplig med hänsyn till hans eller hennes förutsättningar för uppgifterna och personliga förhållanden i övrigt.

I fråga om arbetsgivarens skyldighet att förhandla före beslut om hur ungdomslagets verksamhet skall läggas upp och bedrivs gäller 11–14 §§ lagen (1976: 580) om medbestämmande i arbetslivet. Arbetsgivaren bör träffa kollektivavtal i dessa frågor.

5 § Till verksamheten i ungdomslag lämnas statsbidrag.

Anställningen

6 § Arbetsgivaren anställer den som anvisas arbete i ungdomslag. Anställningsavtal träffas sedan arbetsgivaren har fått meddelande om anvisningen och gäller från det att anvisningsbeslutet fattades. Uppkommer dröjsmål som beror på den unge, gäller dock avtalet från det att det träffades.

7 § En medlem i ett ungdomslag arbetar under ordinarie eller schema-lagd arbetstid sådana dagar som är arbetsdagar hos arbetsgivaren, dock i genomsnitt högst fem dagar per kalendervecka. De som på annat sätt än genom arbete i ungdomslag har förvärvat rätt att vid arbetslöshet få ersättning från en erkänd arbetslöshetskassa kan välja att arbeta i ungdomslaget på heltid. De som inte väljer detta och andra ungdomar arbetar i genomsnitt fyra timmar per dag. Arbetsgivaren kan med stöd av kollektivavtal på egen bekostnad utsträcka den nu angivna arbetstiden, när det finns praktiska hinder mot avbrott i arbetet eller andra liknande skäl.

8 § Lönen och anställningsvillkoren i övrigt för ungdomar som arbetar i ungdomslag bestäms i kollektivavtal.

Träffas inte särskilda kollektivavtal om villkoren tillämpas, i den mån det är möjligt, kollektivavtalen om beredskapsarbete och annars de kollektivavtal som gäller för närmast jämförbara arbetstagare i samma ålder. Lönen till ungdomarna i ett ungdomslag får inte överstiga den lönenivå som har fastställts i sådana kollektivavtal.

9 § En medlem i ett ungdomslag har, om det inte utan svårigheter kan ordnas på annan tid, rätt till ledighet med bibehållna anställningsförmåner för att besöka arbetsförmedlingen eller på annat sätt söka arbete.

10 § En medlem i ett ungdomslag som har fått annat arbete eller antagit ett erbjudande om utbildning som han eller hon inte kan delta i vid sidan av verksamheten i ungdomslaget eller som av något annat skäl vill lämna anställningen i ungdomslaget, skall anmäla detta till arbetsgivaren. Genom denna anmälan upphör anställningen. Någon uppsägningstid behöver inte iakttas.

När en medlem i ett ungdomslag fyller tjugو år upphör anställningen i laget.

11 § En medlem i ett ungdomslag som gör sig skyldig till misskötsamhet kan av arbetsgivaren tilldelas varning eller, i särskilt allvarliga fall, avstängas från arbetet utan lön för en tid av högst fyra veckor eller skiljas från anställningen. I fråga om arbetsgivarens skyldighet att förhandla före beslutet gäller 11–14 §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet. Om den unge inom en vecka begär det, skall arbetsgivaren överlämna beslutet till länsarbetsnämnden för prövning. Arbetsgivaren skall upplysa den unge om denna möjlighet. Länsarbetsnämnden kan besluta att den unge skall anvisas arbete i ungdomslag hos en annan arbetsgivare, även om nämnden finner att den unge inte borde ha skilts från sin anställning.

12 § Arbetsförmedlingen skall återkalla anvisningen till arbete i ungdomslag för den som

1. utför annat förvärvsarbete som inte är enbart tillfälligt eller av obetydlig omfattning.

2. avvisar annat erbjudet lämpligt arbete, eller
3. utan att uttryckligen avvisa sådant arbete ändå genom sitt uppträdande uppenbarligen vållar att anställning inte kommer till stånd.

En anvisning får, om det är skäligt, också återkallas för en medlem i ett ungdomslag som avvisar ett erbjudande om arbetsmarknadsutbildning eller om plats i yrkesinriktad rehabilitering.

Genom återkallelse av en anvisning skiljs den unge från anställningen.

13 § Avtal är ogiltiga i den mån de avviker från vad som föreskrivs i denna lag om anställningen i ungdomslag.

Övriga bestämmelser

14 § Arbetsförmedlingen skall anvisa arbete i ungdomslag senast tre veckor från det att den unge har anmält sig som arbetssökande hos förmedlingen och uppfyllt villkoren i övrigt för anvisning. Har den unge anmält sig efter att ha slutat skolan eller annan utbildning som inte har varit helt kortvarig, skall anvisningen i stället ske senast efter tre månader.

Har någon skilts från sin anställning enligt 11 eller 12 § får en ny anvisning inte ske förrän efter fyra veckor. Arbetsförmedlingen skall på nytt anvisa arbete i ungdomslag senast tre månader från det att anställningen upphörde. Detta gäller även när den unge har begärt prövning av beslutet och saken inte har slutligt avgjorts. Har den unge uppfyllt villkoren för anvisning först efter det att anställningen upphörde, räknas tremånaderstiden från denna senare tidpunkt.

Om anvisning inte sker inom föreskriven tid eller om den unge tilldelas uppgifter som inte är lämpliga på det sätt som anges i 4 §, har den unge rätt till lön från arbetsgivaren eller, om den unge inte är anställd, ersättning från kommunen motsvarande den dagpenning från en erkänd arbetslöshetskassa som den unge har förvärvat rätt till. Ersättningen är 100 kronor per dag om den unge inte har rätt till dagpenning eller om dagpenningen är lägre än det beloppet. Beslut om sådan lön eller ersättning fattas på den unges begäran av arbetsförmedlingen.

15 § Beslut som arbetsförmedlingen eller en länsarbetsnämnd fattar enligt 11 eller 12 § eller 14 § tredje stycket får överklagas genom besvär hos arbetsmarknadsstyrelsen. Arbetsmarknadsstyrelsens beslut får överklagas genom besvär hos försäkringsöverdomstolen, om inte annat följer av lagen (1969: 93) om begränsning av samhällsstöd vid arbetskonflikt. I övrigt får beslut som fattas av arbetsförmedlingen eller en länsarbetsnämnd inte överklagas.

Beslut om att vidta en åtgärd som avses i 11 § och återkallelsebeslut enligt 12 § gäller omedelbart. Upphävs ett sådant beslut sedan det har överlämnats för prövning eller efter besvär, har den unge rätt till ersättning från arbetsgivaren motsvarande förlorad lön enligt 8 §. Den som har anvisats annat arbete i ungdomslag eller fått annan anställning eller utbildningsbidrag har dock för tiden därefter inte sådan rätt till ersättning.

På tvister mellan arbetsgivare och arbetstagare som inte gäller beslut enligt 11 § tillämpas lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

16 § Lagen (1969:93) om begränsning av samhällsstöd vid arbetskonflikt skall tillämpas på arbete i ungdomslag.

17 § Ersättning enligt 14 och 15 §§ skall vid tillämpning av bestämmelserna om sjukpenninggrundande inkomst och pensionsgrundande inkomst i lagen (1962:381) om allmän försäkring anses som inkomst av anställning.

18 § Arbetsgivaravgifter och allmän löneavgift på lön enligt denna lag eller ersättning enligt 14 och 15 §§ skall påföras staten och uppbäras i den ordning som gäller för arbetsgivaravgifter som erläggs av staten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1984. Tiderna i 14 § första stycket räknas från lagens ikraftträdande, om den unge har anmält sig som arbetsökande hos arbetsförmedlingen dessförinnan.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs att 4, 39 och 51 §§ lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

- Ersättning vid arbetslöshet tillkommer försäkrad som
1. är arbetsför och i övrigt oförhindrad att åtaga sig arbete,
 2. är beredd att antaga erbjudet lämpligt arbete under tid för vilken han icke anmält hinder som kan godtagas av arbetslöshetskassan,
 3. är anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen i den ordning som arbetsmarknadsstyrelsen föreskriver,
 4. icke kan erhålla lämpligt arbete.

Företagare anses arbetslös, när hans personliga verksamhet i rörelsen har upphört annat än tillfälligt, om icke arbetsmarknadsstyrelsen av särskilda skäl föreskriver annat.

I stället för denna lag tillämpas lagen (1983:000) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare för den som har fyllt arton men inte tjugo år och som har

1. anvisats arbete i ungdomslag eller fått rätt till sådan anvisning,

¹ Lagen omtryckt 1982: 432.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2. avstängts eller skilts från en anställning i ungdomslag, eller

3. frivilligt lämnat en sådan anställning och därefter inte utfört förvärvsarbete under minst tjugo dagar eller i stället för förvärvsarbete deltagit i utbildning.

39 §

Erkänd arbetslöshetskassa skall till medlemmarna utgiva ersättning vid arbetslöshet enligt denna lag.

Kassan får ej utöva annan verksamhet än sådan som avses i första stycket eller använda medel för ändamål som är främmande för sådan verksamhet. Arbetsmarknadsstyrelsen får dock, om särskilda skäl föreligger, medge undantag från denna regel.

En erkänd arbetslöshetskassa skall lämna de upplysningar som behövs för tillämpningen av 7 och 14 §§ lagen (1983:000) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare.

51 §

Från rätt att kvarstå som medlem i kassa får undantagas

1. den som ej uppfyller och ej heller under minst sex av de senaste tolv månaderna uppfyllt föreskrift i kassans stadgar om arbete inom visst verksamhetsområde,

2. den som medvetet eller av grov vårdslöshet lämnar oriktig eller vilseledande uppgift angående förhållande av betydelse för hans rätt till medlemskap eller ersättning,

3. den som underlåter att ställa sig till efterrättelse kassans stadgar eller styrelsens behörigen utfärdade föreskrifter.

Från rätt att kvarstå som medlem i erkänd arbetslöshetskassa skall undantagas den som fyllt 65 år.

Vad som sägs i första stycket 1 får inte tillämpas i fråga om försäkrad som innehar anställning enligt lagen (1983:000) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1984.

3 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd

Härigenom föreskrivs att 4 och 18 §§ lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagna lydelse

4 §²

Kontant arbetsmarknadsstöd vid arbetslöshet tillkommer den som

1. har fyllt 18 år,
2. är arbetsför och i övrigt oförhindrad att åtaga sig arbete för arbetsgivares räkning minst tre timmar varje arbetsdag och i genomsnitt minst 17 timmar i veckan,
3. är beredd att antaga erbjudet lämpligt arbete under tid för vilken han icke anmält hinder som kan godtagas,
4. är anmäld som arbetsökande hos den offentliga arbetsförmedlingen i den ordning som arbetsmarknadsstyrelsen föreskriver,
5. icke kan erhålla lämpligt arbete.

Företagare anses arbetslös, när hans personliga verksamhet i rörelsen har upphört annat än tillfälligt, om icke arbetsmarknadsstyrelsen av särskilda skäl föreskriver annat.

I stället för denna lag tillämpas lagen (1983:000) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare för den som har fyllt arton men inte tjugo år och som har

- 1. anvisats arbete i ungdomslag eller fått rätt till sådan anvisning,*
- 2. avstängts eller skilts från en anställning i ungdomslag, eller*
- 3. frivilligt lämnat en sådan anställning och därefter inte utfört förvärvsarbete under minst tjugo dagar eller i stället för förvärvsarbete deltagit i utbildning.*

18 §³

Kontant arbetsmarknadsstöd utges med 100 kronor per dag.

Till den som söker deltidsarbete eller i annat fall är arbetslös under del av vecka utgår arbetsmarknadsstöd med det antal ersättningsdagar per vecka som följer av en av regeringen fastställd omräkningstabell.

Arbete som har utförts enligt lagen (1983:000) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare skall jämföras med arbete på heltid.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1984.

¹ Lagen omtryckt 1982: 433.

² Senaste lydelse 1982: 1221.

³ Senaste lydelse 1982:1221.

4 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1982:80) om anställningsskydd**

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1982:80) om anställningsskydd skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 §

Denna lag gäller arbetstagare i allmän eller enskild tjänst.

Från lagens tillämpning undantas dock

1. arbetstagare som med hänsyn till arbetsuppgifter och anställningsvillkor får anses ha företagsledande eller därmed jämförlig ställning, 2. arbetstagare som tillhör arbetsgivarens familj, 3. arbetstagare som är anställda för arbete i arbetsgivarens hushåll, 4. arbetstagare som har anvisats beredskapsarbete eller skyddat arbete.	1. arbetstagare som har anvisats beredskapsarbete, skyddat arbete eller arbete i ungdomslag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1984.

5 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1976:600) om offentlig anställning**

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 6 § lagen (1976:600) om offentlig anställning¹ skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*1 kap.
6 §²

Lagen gäller inte arbetstagare som har anvisats beredskapsarbete.	Lagen gäller inte arbetstagare som har anvisats beredskapsarbete eller arbete i ungdomslag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1984.

¹ Lagen omtryckt 1982: 100.

² Senaste lydelse 1983: 340.

6 Förslag till

Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370)

Härigenom föreskrivs att punkt 12 av anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen (1928: 370) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Anvisningar

till 32 §

12.¹ Sjukpenning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring, lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring, lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd och lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän utgör skattepliktig intäkt av tjänst om sjukpenningen grundas på inkomst, som hänförs till tjänst och för sig eller tillsammans med annan sjukpenninggrundande inkomst uppgår till 6 000 kronor eller högre belopp för år. Till intäkt av tjänst hänföres under nämnda förutsättningar också ersättning enligt lagen (1956:293) om ersättning åt smittbärare samt annan lag eller författning, som utgått annorledes än på grund av försäkring, som nyss sagts, till någon vid sjukdom eller olycksfall i arbete eller på grund av militärtjänstgöring.

Föräldrapenning och vårdbidrag enligt lagen om allmän försäkring utgör skattepliktig intäkt av tjänst, dock ej sådan del av vårdbidrag som utgör ersättning för merkostnader.

Timstudiestöd, inkomstbidrag och vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973:349), utbildningsbidrag för doktorander och timersättning vid grundläggande utbildning för vuxna räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.

Dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa och kontant arbetsmarknadsstöd räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.

Dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa, kontant arbetsmarknadsstöd samt ersättning enligt 14 och 15 §§ lagen (1983:000) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.

Dagpenning vid utbildning och tjänstgöring inom totalförsvaret räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.

Detsamma gäller dagpenning och stimulansbidrag, vilka enligt av regeringen eller av statlig myndighet meddelade bestämmelser utgå till deltagare i arbetsmarknadsutbildning samt med dem i fråga om sådana bidrag likställda.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1984 och tillämpas första gången vid 1985 års taxering.

¹ Senaste lydelse 1982: 779.

†1 Riksdagen 1983/84. 1 saml. Nr 46

7 Förslag till

Lag om ändring i taxeringslagen (1956:623)

Härigenom föreskrivs att 37 § 1 mom. taxeringslagen (1956:623)¹ skall ha nedan angivna lydelse.

37 §

Nuvarande lydelse

1 mom.² Till ledning vid inkomsttaxering och registrering av preliminär A-skatt, som har innehållits genom skatteavdrag, skall varje år utan anmaning avlämnas uppgifter (*kontrolluppgifter*) för det föregående kalenderåret enligt följande uppställning.

<i>Uppgiftsskyldig</i>	<i>Vem uppgiften skall avse</i>	<i>Vad uppgiften skall avse</i>
<hr style="border-top: 1px dashed black;"/>		
<i>Föreslagen lydelse</i>		
1 mom. Till ledning vid inkomsttaxering och registrering av preliminär A-skatt, som har innehållits genom skatteavdrag, skall varje år utan anmaning avlämnas uppgifter (<i>kontrolluppgifter</i>) för det föregående kalenderåret enligt följande uppställning.		
<i>Uppgiftsskyldig</i>	<i>Vem uppgiften skall avse</i>	<i>Vad uppgiften skall avse</i>
<hr style="border-top: 1px dashed black;"/>		
<i>3 g. Den som utgett ersättning enligt 14 eller 15 § lagen (1983:000) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare.</i>	<i>Den som uppburit ersättningen.</i>	<i>Utgivet belopp som uppgår till sammanlagt minst 100 kr. för hela året.</i>
<hr style="border-top: 1px dashed black;"/>		

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1984 och tillämpas första gången i fråga om kontrolluppgift till ledning vid 1985 års taxering.

¹ Lagen omtryckt 1971: 399.

Senaste lydelse av lagens rubrik 1974: 773.

² Lydelse enligt prop. 1982/83: 177.

8 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1983:000) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 20 kap. 2 § lagen (1983:000) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 Kap.

2 §²

Vid tillämpningen av bestämmelse i 3 kap. 1 § och 4 kap. 8–10 §§, 11 kap. 6 a § samt 21 kap. 1 § om försäkrad, som sammanbor med barn, skall med barn som där sägs likställas fosterbarn.

Med förälder skall vid tillämpning av bestämmelserna i 4 kap., 9 kap. 4 § och 11 kap. 6 a § likställas den, med vilken förälder är eller varit gift eller har eller har haft barn, om de stadigvarande sammanbor.

Med förälder skall vid tillämpningen av bestämmelserna i 4 kap. 11 § och 9 kap. 4 § likställas den som med socialnämndens tillstånd har tagit emot ett utländskt barn för vård och fostran i syfte att adoptera det.

Enligt 2 § andra stycket lagen (1983:000) om undantag från vissa bestämmelser i uppbördslagen (1953:272) m. m. skall ersättning som avses i nämnda lag i vissa fall anses som inkomst av annat förvärvsarbete vid tillämpning av denna lags bestämmelser om sjukpenninggrundande inkomst och pensionsgrundande inkomst.

Att ersättning enligt 14 och 15 §§ lagen (1983:000) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare är att betrakta som inkomst av anställning vid tillämpning av bestämmelserna om sjukpenninggrundande inkomst och pensionsgrundande inkomst framgår av 17 § nämnda lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1984.

¹ Lagen omtryckt 1982:120.

² Lydelse enligt prop. 1982/83:177.

9 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1983: 000) om ändring i lagen (1981: 691) om socialavgifter

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 2 § lagen (1983:000) om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §¹

Avgifterna skall betalas av arbetsgivare samt av den som är försäkrad enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring och har inkomst av annat förvärvsarbete som avses i 3 kap. 2 § eller 11 kap. 3 § nämnda lag.

Vid tillämpning av denna lag skall den som har utgett sådant bidrag som avses i 11 kap. 2 § första stycket m) lagen om allmän försäkring anses som arbetsgivare.

Bestämmelser om betalning av avgifter vid vissa uppdrag finns i lagen (1983:000) om undantag från vissa bestämmelser i uppbördslagen (1953: 272) m. m.

Bestämmelser om betalning av arbetsgivaravgifter finns också i 18 § lagen (1983:000) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1984.

¹ 1. lydelse enligt prop. 1982/83:177.

Utdrag

ARBETSMARKNADSDEPARTEMENTET PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1983-10-20

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden I. Carlsson, Lundkvist, Feldt, Sigurdsen, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, Andersson, Rainer, Boström, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström och Thunborg.

Föredragande: statsrådet Leijon

Proposition om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare

1 Inledning

I den proposition om särskilda sysselsättningsåtgärder för budgetåret 1983/84 (prop. 1983/84: 26) som regeringen förelade riksdagen den 10 oktober i år redogjorde jag för huvudlinjerna i ett förslag om inrättande av s.k. ungdomslag för sysselsättning av 18- och 19-åringar hos bl.a. kommunerna. Samtidigt förutskickade jag att förslag måste utarbetas till en lag med vissa regler om ungdomslagen och till ändringar i viss annan redan gällande lagstiftning. Jag vill nu anmäla de lagförslag som den av mig förordade ordningen med ungdomslag föranleder.

2 Arbete i ungdomslag

Syftet med förslaget om arbete i ungdomslag för arbetslösa 18- och 19-åringar har jag utvecklat i prop. 1983/84:26. Det är nödvändigt att förhindra att en stor grupp ungdomar i denna ålder tvingas börja vuxenlivet utan något meningsfullt att göra och med rätt enbart till ett passivt ekonomiskt stöd från samhällets sida. Ansträngningarna att skaffa dem ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden måste komma i främsta rummet och bör kunna underlättas bl.a. genom det nya rekryteringsstöd som regeringen har föreslagit i den nyss nämnda propositionen. För många arbetslösa 18- och 19-åringar kan utbildning i syfte att förbättra möjligheterna att senare få arbete vara det riktiga alternativet. Våra erfarenheter visar emellertid att det trots de ansträngningar som görs finns ett stort antal ungdomar som antingen sysselsätts i tidsbegränsat beredskapsarbete eller får gå helt utan sysselsättning. Det är för den gruppen ungdomar som ett nytt initiativ bör

tas i den formen att ungdomarna får rätt till en plats i ett ungdomslag, med sysselsättning för de flesta ungdomarna under fyra timmar per dag och med lön för den tiden i stället för enbart ett kontantbidrag.

Samtidigt är det viktigt att hålla fast vid att arbete i ungdomslag skall vara en möjlighet bara för dem som inte kan beredas annat arbete eller utbildning och bara under den tid som det tar att ordna något annat. Ungdomslagen skall vara ett skyddsnet och är ett uttryck för det ansvar som samhället måste ta för att ungdomarna skall få en godtagbar start i arbetslivet. Ett sådant ansvar tar samhället redan i andra former för 16- och 17-åringarna. I utgångspunkten att det rör sig om samhällets ansvar för ungdomarna ligger att i princip alla offentliga arbetsgivare bör medverka till att bereda sysselsättning åt ungdomslagen, medan kostnaderna bärs av staten. Vid sidan av kommunerna, landstingskommunerna och statliga verk och myndigheter bör enligt min mening även kommunalförbund och församlingar och kyrkliga samfund delta.

I det lagförslag som har utarbetats inom arbetsmarknadsdepartementet kommer dessa grundsatser till uttryck i *ett inledande avsnitt om arbete i ungdomslag*. Enligt de föreslagna reglerna blir det en uppgift för länsarbetsnämnderna att, med sin överblick och sin kännedom om förhållandena på arbetsmarknaden i stort inom nämndens verksamhetsområde, bedöma behovet av platser i ungdomslag. Andra offentliga arbetsgivare än kommunerna bör av eget initiativ och i samråd med länsarbetsnämnden undersöka sina möjligheter att inrätta sådana platser och bör sedan träffa en överenskommelse med länsarbetsnämnden varigenom ett skäligt antal platser ställs till förfogande. För kommunerna införs genom lagen en skyldighet att bereda plats i ungdomslag åt de ungdomar som är kyrkobokförda i kommunen. Det är naturligt att även kommunerna samråder med länsarbetsnämnderna i frågor som har betydelse för genomförandet.

För alla ungdomarna bör gälla att det ankommer på arbetsförmedlingen att bedöma när med tanke på möjligheterna att finna andra alternativ en anvisning till arbete i ungdomslag bör ske. Det bör också vara arbetsförmedlingens sak att med ledning av länsarbetsnämndens anvisningar om platser hos andra offentliga arbetsgivare än kommunen, och ytterst med utgångspunkt i kommunens skyldighet enligt lagen, fördela ungdomarna mellan de olika arbetsgivarna. Förmedlingen har då också att anvisa plats åt de enskilda ungdomarna efter vad förmedlingen bedömer lämpligt med tanke på de slag av arbete som kommer i fråga hos arbetsgivarna och ungdomarnas förutsättningar för uppgifterna och personliga förhållanden i övrigt.

Valet av ungdomslag som form för verksamheten bygger som jag nämnde i prop. 1983/84:26 också på tanken att medlemmarna i laget skall kunna känna samhörighet med varandra och tillsammans verka för att lagets arbete läggs upp och utvecklas på det sätt som har varit avsett. Ungdomslaget bör ses som en form för samarbete mellan ungdomarna själva och

mellan dem och arbetsgivaren. Detta hindrar inte att enskilda medlemmar utför arbetsuppgifter på egen hand eller som biträde åt ordinarie arbetstagar hos arbetsgivaren. Det hindrar inte heller att det ytterst är arbetsgivaren som beslutar i arbetsledningsfrågor enligt vanliga arbetsrättsliga regler.

Att de fackliga organisationerna har en viktig uppgift att fylla vid uppläggnings av verksamheten, bl.a. vid valet av uppgifter för ungdomslagen, har markerats i lagförslagets text. Vad som där sägs skall uppfattas som en erinran om vad som följer av redan gällande arbetsrättsliga regler på en punkt som är av särskild betydelse för förslaget om ungdomslag. Det utesluter inte att vanliga arbetsrättsliga regler gäller även i övrigt, där det inte har gjorts särskilda undantag eller skrivits in speciella regler i lagförslaget.

I den föreslagna lagtexten återfinns också en beskrivning av de uppgifter som skall kunna ges åt ungdomarna i ungdomslagen. Som jag nämnde i prop. 1983/84:26 skall ungdomarna kunna hjälpa till såsom assistenter eller biträden i skilda slag av verksamheter och därmed vara en extraresurs vid sidan av den ordinarie arbetsstyrkan. Ungdomarna skall också kunna ges tillfälle att tillsammans eller enskilt utföra nyttiga sysslor som annars inte skulle ha kommit till utförande. Verksamheter som skall kunna beröras är vård och barnomsorg, olika slag av miljövard, teknisk verksamhet, undervisningsverksamhet, fritids- och kulturverksamhet m.m. Till utgångspunkterna vid planeringen och valet av uppgifter hör att det bör vara fråga om verksamhet som ligger utom ramen för den ordinarie verksamheten enligt budget och fastställda bemanningsplaner. Jag räknar med att enighet skall kunna uppnås om riktlinjerna för verksamheten hos varje berörd arbetsgivare i förhandlingar med de lokala fackliga organisationerna. I den mån det bedöms lämpligt bör det träffas kollektivavtal om riktlinjerna med utgångspunkt i vad den föreslagna lagen föreskriver om verksamheten.

Ungdomarna skall vara anmälda som arbetssökande hos arbetsförmedlingen och stå till arbetsmarknadens förfogande liksom enligt nu gällande regler om arbetslöshetsförsäkring och rätt till kontant arbetsmarknadsstöd. De skall som huvudregel kunna ta heltidsarbete. Här bör dock kunna göras undantag när det finns särskilda personliga skäl för det, t.ex. på grund av handikapp. Det följer av grundsatsen att en plats i ungdomslag skall komma i fråga endast i sista hand att den enskilde inte skall ha rätt att stanna i ungdomslaget om det under tiden där skulle yppa sig möjlighet till anställning på den reguljära arbetsmarknaden eller lämplig utbildning. I lagtexten markeras också att ansträngningarna att finna annat arbete eller lämplig utbildning skall fortsättas under hela tiden i ungdomslaget.

Av den särskilda karaktär av en ny arbetsmarknadspolitisk stödform som arbetet i ungdomslag får följer också ett behov av vissa särskilda regler i lagen om *anställningen i ungdomslag*. Dessa regler gäller till en början ungdomarnas arbetstid. Enligt förslaget är huvudregeln att de ungdomar som har rätt till dagpenning från en erkänd arbetslöshetskassa skall

kunna få sysselsättning på heltid i ett ungdomslag, medan de som har rätt till kontant arbetsmarknadsstöd eller som överhuvud inte har någon rätt till arbetslöshetsersättning skall beredas sysselsättning fyra timmar per dag.

Vidare föreskrivs i lagförslaget i fråga om anställningsvillkoren att dessa skall bestämmas i kollektivavtal. I den mån det inte kommer till stånd särskilda kollektivavtal för just denna grupp av arbetstagare får de offentliga arbetsgivarna tillämpa de avtal som redan finns och som gäller för beredskapsarbete eller, i den mån det där inte finns tillämpbara avtalsbestämmelser, för närmast jämförbara arbetstagare i samma ålder. Lönen till ungdomar i ungdomslag får inte överstiga den lönenivå som har fastställts för arbetstagare i samma ålder i avtalen om beredskapsarbete eller i andra kollektivavtal för närmast jämförbara arbetstagare.

När det gäller tidpunkten för arbetsförmedlingens beslut att anvisa en 18- eller 19-åring arbete i ungdomslag måste en avvägning göras mellan grundsatsen att en anvisning skall komma i fråga bara om annat arbete eller lämplig utbildning inte kan ordnas och det intresse som både ungdomarna själva och samhället har av att ungdomarna inte skall tvingas att längre än nödvändigt gå sysslolösa med eller utan ersättning från en arbetslöshetskassa eller kontant arbetsmarknadsstöd. Särskilt för dem som enligt nu gällande regler över huvud inte har någon rätt till ersättning vid arbetslöshet kommer systemet med ungdomslag att få en viktig ekonomisk innebörd. Ungdomarna får en rätt till ett arbete med lön. Från denna sistnämnda synpunkt är det motiverat med en regel som fastställer när denna rätt senast inträder.

Avvägningen bör enligt min mening göras så att de ungdomar som anmäler sig som arbetssökande hos arbetsförmedlingen skall anvisas arbete i ungdomslag senast tre veckor därefter, om det inte under treveckorstiden har gått att skaffa annat arbete eller lämplig utbildning och om inte heller någon annan åtgärd inom arbetsmarknadspolitikens ram bör komma i fråga i stället. Jag är medveten om att det i många fall, och kanske särskilt i ett första skede efter införandet av ett nytt system med ungdomslag, blir svårt att under en så jämförelsevis kort tid som tre veckor reellt pröva möjligheterna att skaffa den unge annat arbete eller utbildning. Men det är då bättre att den unge får sysselsättning i ett ungdomslag under den tid som det ytterligare tar att söka skaffa fram ett alternativ.

För dem som blir arbetslösa när de lämnar skolan eller slutar annan utbildning bör den senaste tidpunkten för anvisning till ungdomslag förläggas senare. Kvalifikationstiden för kontant arbetsmarknadsstöd efter utbildning är tre månader och tiden bör enligt min mening vara densamma här.

Tanken att arbete i ungdomslag skall vara ett alternativ i sista hand kräver också att den som arbetar i ett sådant lag genast skall kunna gå över till en anställning på den öppna arbetsmarknaden eller till utbildning, när en sådan möjlighet yppar sig. Den unge bör i en sådan situation inte anses

ha någon rätt att stanna kvar för kortare eller längre tid i ungdomslaget, lika lite som någon har rätt till beredskapsarbete eller till ersättning från arbetslöshetskassan eller kontant arbetsmarknadsstöd när ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden erbjuds.

Självfallet räknar jag med att det liksom i andra sammanhang praktiskt taget alltid sker en övergång från ungdomslaget i samförstånd mellan alla berörda parter. Den rent rättsliga sidan av saken får därmed ringa praktisk betydelse. Likväl måste lagreglerna om arbete i ungdomslag byggas upp så att den grundsats som jag nu har angett återspeglas där. Det betyder till en början att lagen (1982:80) om anställningsskydd inte bör gälla för dem som arbetar i ungdomslag. Den som vill lämna ett ungdomslag bör vidare inte vara bunden av någon uppsägningstid. Slutligen behövs för de undantagsfall där det inte råder samförstånd om att den unge skall lämna ungdomslaget, t.ex. därför att annat lämpligt arbete erbjuds, vissa regler om beslut i saken av arbetsförmedlingen. Mönstret finns i de regler för motsvarande situationer som återfinns i den nuvarande lagstiftningen om arbetslöshetsförsäkring och kontant arbetsmarknadsstöd och i arbetsmarknadskungörelsen i fråga om beredskapsarbete. Man kan inte heller undvara regler som ger möjlighet att ingripa mot den som missköter sig under anställningen i ett ungdomslag. Jag vill dock betona att den möjligheten bör komma till användning enbart i undantagsfall, när svårigheterna visar sig särskilt stora. Ungdomslagen är avsedda att bli en form för att stödja ungdomarna och ge dem en erfarenhet av arbetslivet som de flesta av dem inte har. Däri ligger att man i det längsta bör utnyttja möjligheterna att inom verksamhetens ram underlätta anpassningen även för dem som i det avseendet har det svårare än andra.

De regler som jag nu senast har behandlat innebär i korthet att frågor kring de ungas placering och kvarblivande i ungdomslagen blir en sak för arbetsgivaren och för arbetsmarknadsmyndigheterna. Att de fackliga organisationerna här skall ha en roll att spela för att ta sina medlemmars intressen tillvara följer av allmänna arbetsrättsliga regler men markeras också i den föreslagna lagtexten. Däremot skall dessa frågor inte kunna föranleda till tvister i arbetsrättslig mening som kan ge upphov till fackliga tvisteförhandlingar och ytterst dras inför domstol enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

Jag finner inte skäl att i denna allmänna översikt över lagförslaget gå in på några ytterligare enskilda frågor kring förslaget. Ett antal tillämpnings- och tolkningsfrågor kommer att behandlas i specialmotiveringen. I vad gäller den praktiska uppläggningsen av verksamheten torde åtskilligt få överlämnas åt arbetsmarknadsmyndigheterna, de offentliga arbetsgivarna och de fackliga organisationerna. Jag räknar med att vissa frågor kring statsbidraget till verksamheten kommer att få behandlas i den förordning om statsbidrag som regeringen torde få utfärda. De huvudsakliga riktlinjerna har redovisats i prop. 1983/84: 26.

Avslutningsvis vill jag dock erinra om att jag i prop. 1983/84:26 även berörde möjligheterna för de ungdomar som har sysselsättning fyra timmar per dag i ett ungdomslag att utnyttja resten av sin tid till utbildning. Jag framhöll att kommunerna borde ta initiativ till att erbjuda ungdomarna plats inom den kommunala vuxenutbildningen (komvux). Jag vill här åter betona att jag finner det viktigt att möjlighet skapas till s.k. varvning av arbete och utbildning för de ungdomar som deltar i ungdomslagets arbete. Utbildningen ligger då rättsligt sett utanför verksamheten i ungdomslagen och deltagandet är från den enskildes synpunkt frivilligt. Arbetsgivaren bör emellertid i mån av möjlighet medverka till att skapa praktiska möjligheter till varvningen. I mån av utbildningsresurser bör arbetsmarknadsutbildningen kunna utnyttjas och kurskostnaderna kommer då att belasta anslaget för arbetsmarknadsutbildning. Något utbildningsbidrag kan dock inte utgå. Även aktiviteter av liknande slag, som för övrigt redan förekommer på vissa håll, bör ges utrymme vid sidan av arbetet i ungdomslagen.

Som jag i korthet nämnde i prop. 1983/84: 26 förekommer det på åtskilliga håll att ungdomar med eller utan stöd i olika former från samhällets sida bedriver egna aktiviteter av typen Allfix och Ring så kommer vi. Dessa aktiviteter kan ibland ha en sådan inriktning att de inte kan inordnas i det system med ungdomslag som jag nu har behandlat. Aktiviteterna bör emellertid kunna stödjas genom ett statligt bidrag inom ramen för det anslag som har begärts under rubriken Ungdomslag i prop. 1983/84: 26. När aktiviteterna påbörjas är det lämpligt att det statliga stödet får formen av ett startbidrag för en begränsad tidsperiod. Det bör ankomma på regeringen att i förordningen om statsbidrag för ungdomslagsverksamheten närmare ange förutsättningarna och reglerna för detta stöd.

3 Vissa frågor rörande arbetslöshetsförsäkringen och det kontanta arbetsmarknadsstödet

En grundläggande tanke bakom förslaget om ungdomslag är att bl.a. de ungdomar i den aktuella åldersgruppen som nu är berättigade till någon form av kontant stöd vid arbetslöshet skall erbjudas en meningsfull sysselsättning i stället för att enbart uppbära arbetslöshetsersättning. I detta ligger också att arbetslöshetsersättning inte skall utbetalas till den som arbetar i ett ungdomslag.

Något behov av att kunna utge dagpenning eller kontant arbetsmarknadsstöd till dem som är 18 eller 19 år kommer i stort sett inte att finnas med den nya ordning som nu föreslås. Det är framför allt under den tid, som det ofrånkomligen tar att utreda de alternativa möjligheterna till sysselsättning för den 18- eller 19-åring som anmäler sig som arbetssökande hos arbetsförmedlingen, som det finns anledning att behålla möjligheten att uppbära dagpenning eller kontant arbetsmarknadsstöd. Möjligheten att

få arbetslöshetsersättning bör således finnas kvar under den tid som det längst får ta innan anvisning till ett ungdomslag skall ske. Detta blir framför allt aktuellt i samband med att anvisning skall ske första gången. Men även den som har avbrutit arbetet i ett ungdomslag för att ta ett ordinarie arbete eller delta i utbildning bör ha denna möjlighet, om en anvisning till ungdomslag skulle komma att göras på nytt. Ytterligare ett fall då ersättning från arbetslöshetskassa eller kontant arbetsmarknadsstöd blir aktuellt även i fortsättningen är då någon blir delvis arbetslös samtidigt som arbete på deltid fortsätter. En sådan person kan inte komma i fråga för arbete i ungdomslag. I övriga situationer då det i och för sig skulle kunna vara motiverat att utge arbetslöshetsersättning kommer ersättning i stället att utges inom systemet med ungdomslag. Jag föreslår att lagarna om arbetslöshetsförsäkring och kontant arbetsmarknadsstöd ändras i enlighet med vad jag nu har anfört.

Förslaget berör endast ungdomarnas rätt att uppbära förmåner enligt de aktuella lagarna. Däremot påverkas inte möjligheten att vara medlem i en erkänd arbetslöshetskassa. Många ungdomar blir f.n. medlemmar i arbetslöshetskassorna redan innan de fyller 18 år och jag vill understryka vikten av att så kan ske även i fortsättningen. Även under den tid då ersättning enligt vad jag nu har förordat inte kan utges finns det anledning att bibehålla medlemskapet i kassan. Enligt gällande regler får en arbetslöshetskassa under vissa förutsättningar undanta den som inte arbetar inom kassans verksamhetsområde från rätten att kvarstå som medlem i kassan. Denna bestämmelse bör inte kunna tillämpas på försäkrade som sysselsätts i ungdomslag. Dessa ungdomar bör således kunna bibehålla sitt medlemskap i kassan under tiden i ungdomslaget, även om det arbetet inte faller in under kassans verksamhetsområde.

Jag vill också betona att det här förslaget inte innebär att det arbete som utförs i ungdomslagen inte skall anses som tillgodoräkningsbart i arbetslöshetsförsäkringen eller det kontanta arbetsmarknadsstödet. Sysselsättningen i ungdomslagen kommer i en rad avseenden att jämföras med vanligt arbete. Detta bör gälla även i fråga om arbetslöshetsförsäkringen och det kontanta arbetsmarknadsstödet. Några ingrepp behöver inte göras i lagarna för att denna ordning skall gälla.

För vissa av de ungdomar som kommer att bli aktuella för en plats i ett ungdomslag måste fastställas huruvida vederbörande har rätt till ersättning från en erkänd arbetslöshetskassa. För att underlätta hanteringen av verksamheten med ungdomslagen bör de erkända arbetslöshetskassorna vara skyldiga att bistå med de uppgifter som behövs för att denna bedömning skall kunna göras.

Som jag nyss framhöll bör arbetet i ungdomslagen i och för sig kvalificera för rätt till dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa och kontant arbetsmarknadsstöd. Den ordning som enligt mitt förslag kommer att gälla kan dock komma att medföra vissa problem för dem som lämnar ungdoms-

laget när de fyller 20 år och inte har rätt till kassaersättning. Flertalet av medlemmarna i ett ungdomslag kommer att arbeta under fyra timmar per dag. Det skulle innebära att de som efter tiden i ungdomslag inte kan få ett annat arbete skulle bli hänvisade till att uppbära kontant arbetsmarknadsstöd med ett belopp som motsvarar hälften av det som normalt utges. Detta är enligt min mening en orimlig ordning. Det skulle medföra att en avsevärt lägre ersättning utges än vad som har utgått under tiden i ungdomslaget. Jag föreslår därför att arbetet i ungdomslagen i det här avseendet skall jämföras med arbete på heltid. Den fråga som jag nu har berört är bara aktuell när det gäller det kontanta arbetsmarknadsstödet.

4 Övriga frågor

Den lön som utges till dem som deltar i ungdomslag kommer, utan att några särskilda lagändringar behöver vidtas, att i olika avseenden betraktas på samma sätt som inkomst av vilken annan anställning som helst. Det är således klart att lönen blir skattepliktig inkomst och att den kommer att medföra rätt till olika sociala förmåner som grundar sig på inkomst av anställning.

Annorlunda torde det däremot förhålla sig med den ersättning som i vissa fall kommer att kunna utgå enligt 14 och 15 §§ lagen om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare. Denna ersättning kommer inte att härröra från en anställning. Enligt min mening bör också denna ersättning utgöra skattepliktig inkomst samt vara sjukpenninggrundande och pensionsgrundande. Efter samråd med cheferna för finans- och socialdepartementen föreslår jag att erforderliga ändringar görs i kommunalskattelagen (1928:370), taxeringslagen (1956:623) och lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Slutligen förordar jag att arbetsgivaravgifter och allmän löneavgift skall tas ut på den lön som betalas till ungdomar som arbetar i ungdomslag och på den särskilda ersättning som kommer att kunna utges i vissa situationer. Detta förslag medför bl. a. en komplettering av 1 kap. 2 § lagen (1981:691) om socialavgifter. Även i denna fråga har jag samrått med chefen för socialdepartementet. Dessutom medför förslaget att anslaget Statsbidrag för ungdomslag måste tillföras 120 milj. kr. utöver vad jag har förordat i prop. 1983/84: 26.

Förslaget om ungdomslag är ett viktigt led i den rad av åtgärder som regeringen har föreslagit i prop. 1983/84:26 i syfte att förbättra det svåra läget på arbetsmarknaden. Det är ytterst angeläget att förslagen kan omsättas i praktisk handling utan dröjsmål. Riksdagen måste få tillfälle att behandla dem under hösten. Mot denna bakgrund står det klart att en remiss till lagrådet av det inom arbetsmarknadsdepartementet utarbetade

förslaget till lag om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare och övriga lagförslag skulle fördröja lagstiftningsfrågans behandling så att avsevärt men skulle uppkomma. Sådan remiss bör därför inte ske innan regeringen fattar beslut om proposition till riksdagen.

Ungdomsarbetslösheten och förslaget om ungdomslag har behandlats i skrivelser till regeringen. Skrivelserna bör anses behandlade genom de förslag som jag nu har lagt fram.

5 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom arbetsmarknadsdepartementet upprättats förslag till

1. lag om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare,
2. lag om ändring i lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring,
3. lag om ändring i lagen (1973: 371) om kontant arbetsmarknadsstöd,
4. lag om ändring i lagen (1982: 80) om anställningsskydd,
5. lag om ändring i lagen (1976: 600) om offentlig anställning,
6. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370),
7. lag om ändring i taxeringslagen (1956: 623),
8. lag om ändring i lagen (1983: 000) om ändring i lagen (1962: 381) om allmän försäkring,
9. lag om ändring i lagen (1983: 000) om ändring i lagen (1981: 691) om socialavgifter.

Förslagen under 1 och 5 har upprättats i samråd med chefen för civildepartementet, förslagen under 6 och 7 med chefen för finansdepartementet och förslagen under 8 och 9 med chefen för socialdepartementet.

6 Specialmotivering

I specialmotiveringen behandlas bara sådana delar av lagförslagen som har bedömts behöva särskilda kommentarer vid sidan av vad som har sagts i det föregående.

6.1 Förslaget till lag om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare

1 §

Andra stycket innehåller en allmän beskrivning av vad ett ungdomslag är och i stort vilka uppgifter som skall komma i fråga. Ytterligare några bestämmelser om uppläggningsen och genomförandet av verksamheten finns i 4 §. Inom dessa ramar lämnas frihet att organisera verksamheten efter vad som bedöms mest ägnat att leda till det åsyftade resultatet. Något bestämt antal medlemmar i ett ungdomslag föreskrivs inte. Det antal som

anges i prop. 1983/84:26 s. 22, dvs. 10–25 ungdomar, bör inte betraktas som bindande utan en anpassning kan, som också anges i propositionen, göras till vad som ter sig lämpligt i det enskilda fallet. Inte minst beror frågan av hur handledning och arbetsledning kan ordnas och av vilka slag av uppgifter som ungdomslaget ägnar sig åt. Lagförslaget får inte anses hindra att enstaka ungdomar anvisas arbete hos en arbetsgivare. Där det är lämpligt bör den samverkan mellan ungdomarna som åsyftas med ungdomslagsformen kunna uppnås genom kontakter mellan ungdomar hos flera små arbetsgivare. Arbetsgivarna bör på ett informellt och praktiskt sätt kunna medverka till detta.

2 §

Som har utvecklats i de allmänna motiven bygger förslaget på att det skall betraktas som en uppgift för alla de offentliga arbetsgivare som nämns i lagen att delta i verksamheten med ungdomslag. För kommunerna föreskrivs en rättslig skyldighet att ta emot de arbetslösa 18- och 19-åringar som är kyrkobokförda i kommunen. Någon motsvarande skyldighet åvilar visserligen inte de övriga offentliga arbetsgivarna men de omfattas i övrigt av lagens regler och bör, i förekommande fall efter kontakt med sina fackliga motparter, medverka i den utsträckning som med hänsyn bl.a. till arten och omfattningen av deras verksamhet ter sig skälig.

I 3 § föreskrivs att det ankommer på arbetsförmedlingen att anvisa ungdomarna till arbete i ungdomslag hos arbetsgivaren. Detta bör ske sedan förmedlingen har fått besked från länsarbetsnämnden om till vilka andra arbetsgivare än kommunen som anvisning kan ske och vilket antal platser som står till förfogande. Det är inte avsett att hela antalet platser hos en arbetsgivare skall vara fyllt innan anvisning får ske till en annan arbetsgivare och inte heller betyder lagen att anvisning får ske till kommunen först i sista hand. Anvisning bör i stället göras efter en bedömning av vad som från skilda synpunkter, inte minst de anvisade ungdomarnas personliga förutsättningar och förhållanden i övrigt, är lämpligast (jfr 3 § första stycket).

3 §

Förmedlingen anvisar arbete i ungdomslag hos en viss arbetsgivare. Placeringen i ett visst lag och bestämmandet av arbetsuppgifterna sker enligt 4 §.

Det krav på ungdomarna att de skall stå till arbetsmarknadens förfogande som ställs upp i andra stycket har samma innebörd som i motsvarande regler i lagarna om arbetslöshetsförsäkring och kontant arbetsmarknadsstöd. Ungdomarna skall dock i princip vara beredda att ta ett heltidsarbete på den öppna arbetsmarknaden om ett sådant kan ordnas åt dem. Den som redan har t.ex. ett halvtidsarbete omfattas inte av lagen, även om detta i och för sig skulle kunna kombineras med fyra timmars arbete per dag i ett

ungdomslag. Om någon har tungt vägande skäl av annat slag för att inte stå till förfogande för mer än ett deltidsarbete, minst på halvtid, bör det dock inte utesluta henne eller honom från anvisning till arbete i ett ungdomslag. Ett sådant fall kan vara att någon har ett handikapp. Inte heller utgör ett arbete av ren bisysslekaraktär något hinder (jfr vad som sägs i 12 § om förvärvsarbete som är enbart tillfälligt eller av obetydlig omfattning).

4 §

Arbetsgivaren skall enligt första stycket tilldela varje medlem uppgifter som är lämpliga med hänsyn till hans eller hennes förutsättningar för uppgifterna och personliga förhållanden i övrigt. Vad som här åsyftas är i princip samma bedömning som när det skall avgöras vad som är erbjudet lämpligt arbete enligt lagarna om arbetslöshetsförsäkring och kontant arbetsmarknadsstöd. Några särskilda krav med hänsyn till föregående utbildning eller tidigare arbetslivserfarenhet får den unge inte ställa.

De frågor som avses i 4 § andra stycket är arbetsrättsligt sett att betrakta som arbetsledningsfrågor. Förhandlingsberättigade är de närmast berörda fackliga organisationerna.

5 §

Regeln om statsbidrag till verksamheten i ungdomslag är att betrakta som en erinran om principen att verksamheten är en statligt finansierad verksamhet inom arbetsmarknadspolitikens ram. Statsbidragen omfattar även sådana särskilda ersättningar som inte har karaktären av lön men som skall betalas enligt reglerna i 14 och 15 §§. Vidare utgår ersättning bl. a. för kostnaderna för arbetsledning och handledning. De närmare reglerna fastställs i en av regeringen utfärdad förordning.

6 §

I denna paragraf görs klart att den som anvisas arbete i ungdomslag skall anställas av arbetsgivaren. Därigenom skall rättsförhållandet mellan arbetsgivaren och medlemmarna i ett ungdomslag i alla avseenden som inte särskilt regleras i den föreslagna lagen anses underkastat vanliga rättsregler. För statliga anställningar gäller 11 kap. 9 § regeringsformen som öppnar möjlighet till anställning av arbetsmarknadspolitiska skäl. Anställningsavtalet kommer av praktiska skäl att i de flesta fall träffas någon kortare tid efter anvisningen men skall i tillämpliga delar anses gälla från anvisningen. Detta för med sig att den som anställs i ett ungdomslag får rätt till lön från tiden för anvisningen. Regeln tillämpas dock inte om det beror på den unge att ett anställningsavtal inte kommer till stånd när det annars hade kunnat ske.

7 §

Arbetstiden för medlemmarna i ungdomslagen skall läggas ut under ordinarie arbetstid hos arbetsgivaren eller enligt gällande arbetstidscheman. En medlem i ett ungdomslag får dock inte arbeta mer än genomsnittligt fem dagar per kalendervecka. I vad gäller det dagliga arbetstidsmåttet har i denna paragraf föreskrivits en valrätt för dem som vid anvisningen till ungdomslag har kvalificerat sig för ersättning från en erkänd arbetslöshetskassa. Valrätten har införts främst med tanke på dem som inte har rätt till hel ersättning från kassan. Den som arbetar upp en rätt till kassaersättning genom arbete i ungdomslag får dock inte grunda en rätt att välja heltidsarbete i ungdomslag på det arbetet. För dem som inte väljer att arbeta på heltid i ungdomslaget och för dem som inte har rätt till ersättning från en arbetslöshetskassa gäller ett dagligt arbetstidsmått av fyra timmar. Lagen öppnar dock möjlighet att lägga ut arbetstiden så att den uppgår till genomsnittligt fyra timmar per dag under t. ex. en vecka eller under en begränsningsperiod som tillämpas inom verksamhetsområdet.

I vissa fall kan det rent praktiskt vara olämpligt att begränsa den dagliga arbetstiden till fyra timmar. Det kan t.ex. röra sig om fall när en medlem i ett ungdomslag följer med ordinarie arbetstagare i ett arbete utanför ett fast arbetsställe och när de ordinarie arbetstagarna inte återvänder förrän vid arbetsdagens slut. I sådana fall har det ansetts böra finnas en möjlighet för arbetsgivaren att på egen bekostnad sysselsätta den unge under ytterligare tid under arbetsdagen. För att möjligheten till detta skall utnyttjas på ett riktigt och lämpligt sätt har det föreskrivits att utsträckningen av arbetstiden skall ha stöd i kollektivavtal, vare sig detta är direkt tillämpligt på den unge eller arbetsgivaren har träffat ett sådant avtal och den unge arbetar inom tillämpningsområdet för avtalet utan att själv tillhöra den fackliga organisation som har träffat avtalet med arbetsgivaren. Den nu angivna möjligheten är avsedd för särskilda fall och får inte utnyttjas till att mer regelmässigt sysselsätta medlemmar i ungdomslag utöver den i lagen föreskrivna arbetstiden.

8 §

I den mån det inte träffas särskilda kollektivavtal om anställningsvillkoren för ungdomar i ungdomslag, något som framstår som lämpligt och önskvärt, kan arbetsgivaren i den mån det finns tillämpliga avtalsbestämmelser i stället tillämpa de kollektivavtal som har träffats om beredskapsarbete och, i sista hand, andra kollektivavtal för närmast jämförbara arbetstagare i samma ålder. Den avslutande bestämmelsen om ett "tak" för lönen till ungdomar i ungdomslag medger att man träffar avtal om att lönen skall vara densamma för alla ungdomarna oavsett arbetet i den mån det finns avtal av samma innebörd för t.ex. beredskapsarbete.

9 §

Regeln bör tillämpas så att de som arbetar bara fyra timmar per dag i ungdomslag normalt skall använda annan tid för besök hos arbetsförmedlingen eller för att på annat sätt söka arbete.

10 §

Reglerna i första stycket tar sikte på de fall där den unge själv vill lämna sitt arbete i ett ungdomslag. Det bör då göras en enkel anmälan till arbetsgivaren men uppsägningstid behöver inte iakttas.

Enligt andra stycket upphör anställningen när den unge fyller 20 år. Det bör vara arbetsförmedlingens sak att inom ramen för sin allmänna verksamhet i syfte att skaffa arbete åt ungdomarna hålla särskild kontakt med dem som närmar sig slutet av den tid under vilken de är berättigade till plats i ungdomslag.

11 §

Som har betonats i den allmänna motiveringen bör de ungdomar som visar sig ha svårigheter att anpassa sig till arbetet i ungdomslaget, t.ex. genom att inte kunna passa tiderna, så långt möjligt visas till rätta inom ramen för den handledning och arbetsledning som utövas av arbetsgivaren. Enbart i fall av svår misskötsel eller vid upprepad misskötsel av allvarlig natur bör arbetsgivaren överväga att utnyttja de medel som föreskrivs i denna paragraf. Ett skiljande från anställningen bör inte komma i fråga annat än i rena undantagsfall.

Besluten enligt denna paragraf fattas i första hand av arbetsgivaren efter förhandling i förekommande fall med den fackliga organisationen och efter det att den unge har fått ange sin syn på vad som har inträffat. Fattas ett beslut om varning, avstängning eller skiljande från anställningen har enligt paragrafen den unge rätt att förklara att han eller hon inte är nöjd med beslutet och önskar att detta överlämnas till länsarbetsnämnden för prövning. Denna lösning har valts framför en besvärshörsning av hänsyn till rätts-skyddsintresset. Arbetsgivaren har att upplysa den unge om att denna möjlighet finns. Det ankommer i dessa fall på länsarbetsnämnden att fatta det definitiva beslutet. Detta kan sedan överklagas genom besvär enligt 15 §. Den unge kan däremot inte föra besvärstalan över arbetsgivarens beslut.

Om någon har av arbetsgivaren skilts från anställningen, kan ibland situationen vara sådan att det är lämpligast att den unge placeras hos en annan arbetsgivare. Genom 11 § har öppnats en särskild möjlighet att ordna detta även i fall där länsarbetsnämnden finner att ett skiljande från anställningen med tanke på de ekonomiska verkningarna för den unge har varit en för sträng åtgärd.

Ett skiljande från anställningen eller en varning eller avstängning skall med denna uppbyggnad inte uppfattas som ett arbetsgivarbeslut som kan

ge upphov till en arbetsrättslig tvist. Reglerna i 11 § skall uppfattas som uttömmande och utrymme finns inte för andra disciplinära åtgärder (jfr 13 §).

12 §

Reglerna i denna paragraf om återkallande av anvisning till arbete i ungdomslag har sin förebild i avstängningsreglerna i lagarna om arbetslöshetsförsäkring och kontant arbetsmarknadsstöd. De bör tillämpas med ledning av den praxis som har utbildats inom dessa senare områden. Den som arbetar på heltid i ett ungdomslag bör inte anses skyldig att i stället ta ett halvtidsarbete på den reguljära arbetsmarknaden. Verkan av en återkallelse är att den unge anses skild från sin anställning i ungdomslaget. Ny anvisning får därefter ske först efter fyra veckor och bara när lagens villkor för anvisning åter är uppfyllda (jfr 14 § andra stycket).

13 §

I denna paragraf slås fast att lagens regler i avsnittet om anställningen i ungdomslag är tvingande rätt, i den mån det inte i de tidigare bestämmelserna anges att kollektivavtal får träffas.

14 §

Som har utvecklats i den allmänna motiveringen innebär reglerna om ungdomslag från den enskildes synpunkt en rätt till arbete mot lön. Mot den bakgrunden har i denna paragraf föreskrivits vissa tider inom vilka anvisning skall ske. Reglerna skall ses mot bakgrunden av den allmänna regeln i 3 § sista stycket om när en arbetsförmedling skall anvisa arbete i ungdomslag. När det sägs att den unge skall ha uppfyllt villkoren för anvisning syftas på 1 § första stycket och 3 § andra stycket.

Tremånadersregeln för dem som har slutat skolan eller annan utbildning tar sikte på utbildning som inte är helt kortvarig, t.ex. en kurs som varar bara någon eller ett par månader.

När arbetsförmedlingen beslutar att på nytt anvisa arbete i ungdomslag åt någon som har skilts från sin anställning enligt 11 §, ligger det i sakens natur att förmedlingen beaktar att anvisningen kan böra göras till någon annan än den förre arbetsgivaren (jfr 11 § sista meningen).

Den rättsliga verkan för den enskilde av att anvisning inte sker i rätt tid behandlas i tredje stycket. Där behandlas också det fallet att någon blir tilldelad arbetsuppgifter som inte är lämpliga i den mening som åsyftas i 4 §. Den unge får i hithörande fall rätt till lön trots att arbete inte utförts, om han eller hon är anställd hos en arbetsgivare, och i andra fall en särskild ersättning. Besluten fattas av arbetsförmedlingen, vid behov efter samråd med arbetsgivaren.

15 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om rätten att genom besvär överklaga vissa beslut som fattas av arbetsförmedlingen eller av en länsarbetsnämnd. Berättigad att överklaga är den enskilde. Arbetsgivaren får överklaga i den mån ett beslut enligt vanligt förvaltningsrättsligt synsätt kan sägas gälla hans intresse. Ett beslut av arbetsförmedlingen att anvisa någon arbete i ungdomslag kan inte som sådant överklagas vare sig av arbetsgivaren eller av den som anvisas sådant arbete. Den enskilde kan begära ersättning enligt 14 § tredje stycket för den händelse de uppgifter som arbetsgivaren tilldelar efter anvisningen inte utgör lämpligt arbete i lagens mening. Ett avslagsbeslut kan överklagas enligt 15 §. Gör en enskild gällande att han eller hon borde ha anvisats arbete i ungdomslag enligt 14 § första eller andra stycket, är den väg som lagen anvisar också att begära ersättning enligt tredje stycket. Rätten att besvära sig över ett avslagsbeslut enligt lagarna om arbetslöshetsförsäkring och kontant arbetsmarknadsstöd avskärs i och för sig inte, men någon rättslig grund för en sådan talan torde i praktiken inte finnas.

Twister kring andra beslut av en arbetsgivare än de som avses i 11 §, och som i stället kan överlämnas till länsarbetsnämnden och därefter överklagas genom besvär, behandlas som vanliga arbetsrättsliga tvister och handläggs följaktligen enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

16 §

Arbete i ungdomslag är en arbetsmarknadspolitisk stödform. Därför bör 1969 års lag vara tillämplig, även om saken i praktiken torde sakna större betydelse.

Övergångsbestämmelserna

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1984. En särskild bestämmelse har införts i fråga om beräkningen i samband med ikraftträdandet av de tider för anvisning till arbete i ungdomslag som har föreskrivits i 14 §. I övrigt har inte några särskilda övergångsbestämmelser bedömts nödvändiga.

6.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring

4 §

I den allmänna motiveringen har jag föreslagit att dagpenning från arbetslöshetsförsäkringen inte skall kunna utges efter den tid under vilken arbetsförmedlingen skall pröva om den unge kan placeras i annan anställning eller erbjudas lämplig utbildning. Förslaget medför att ifrågavarande paragraf måste tillföras ett nytt tredje stycke.

Bestämmelsen innebär att dagpenning inte kan utges efter det att anvis-

ning till arbete i ungdomslag har skett eller borde ha skett. Skulle av någon anledning anvisning inte komma till stånd inom den föreskrivna tiden skall ersättning lämnas enligt reglerna i lagen om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare. Inte heller den som har avstängts eller skilts från en anställning i ungdomslag kan göra anspråk på ersättning från arbetslöshetsförsäkringen.

Den som däremot frivilligt har lämnat en sådan anställning för att ta ett ordinarie arbete eller delta i en utbildning bör ha möjlighet att uppbära ersättning under den provotid som föregår en eventuell ny anvisning till ett ungdomslag. För att detta skall gälla måste arbetet ha pågått under minst 20 dagar. Dessutom måste arbetet ha haft en viss minsta omfattning. En lämplig utgångspunkt härvidlag synes vara att arbete skall ha utförts i sådan utsträckning att det kan tillgodoräknas i arbetslöshetsförsäkringen. Även när det gäller utbildning måste krävas att denna har haft en sådan omfattning att den är jämförbar med förvärvsarbete. Kortare kurser av olika slag kan inte godtas i detta sammanhang.

39 §

Bestämmelsen innebär att arbetslöshetskassorna blir skyldiga att lämna de uppgifter som behövs för att bedöma medlemmarnas rätt till ersättning. Detta samarbete skall kunna ske informellt.

51 §

För att ungdomarna som arbetar i ungdomslag inte skall kunna uteslutas från den arbetslöshetskassa som de tillhör när anvisningen till ungdomsplats sker har paragrafen tillförts ett nytt tredje stycke som förhindrar uteslutning på den grunden att arbetet i ungdomslaget inte omfattas av en kassas verksamhetsområde.

6.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1973: 371) om kontant arbetsmarknadsstöd

4 §

Beträffande denna ändring hänvisas till vad som har anförts under 4 § lagen om arbetslöshetsförsäkring.

18 §

Tillägget medför att fyra timmars arbete per dag i ungdomslag vid prövningen av storleken av det kontanta arbetsmarknadsstödet skall räknas som heltidsarbete.

6.4 Förslaget till lag om ändring i taxeringslagen (1956: 623)

Av hänsyn till pågående lagstiftning (prop. 1982/83:177) bör denna ändring träda i kraft först den 1 februari 1984. Detta saknar praktisk betydelse, eftersom uppgiftsskyldigheten aktualiseras först vid 1985 års taxering.

7 Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen
dels att antaga förslagen till

1. lag om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare,
2. lag om ändring i lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring,
3. lag om ändring i lagen (1973: 371) om kontant arbetsmarknadsstöd,
4. lag om ändring i lagen (1982: 80) om anställningskydd,
5. lag om ändring i lagen (1976: 600) om offentlig anställning,
6. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370),
7. lag om ändring i taxeringslagen (1956: 623),
8. lag om ändring i lagen (1983:000) om ändring i lagen (1962: 381) om allmän försäkring,
9. lag om ändring i lagen (1983:000) om ändring i lagen (1981: 691) om socialavgifter,

dels att

10. till *Statsbidrag för ungdomslag* för budgetåret 1983/84 under tionde huvudtiteln utöver i prop. 1983/84:26, bil. 1, upptagna medel anvisa 120 000 000 kr.

8 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

Innehåll

Proposition	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Propositionens lagförslag	2
1. Förslag till lag om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare	2
2. Förslag till lag om ändring i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring	5
3. Förslag till lag om ändring i lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd	7
4. Förslag till lag om ändring i lagen (1982:80) om anställningsskydd	8
5. Förslag till lag om ändring i lagen (1976:600) om offentlig anställning	8
6. Förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)	9
7. Förslag till lag om ändring i taxeringslagen (1956:623)	10
8. Förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring	11
9. Förslag till lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter ..	12
Utdrag av protokoll vid regeringssammanträde den 20 oktober 1983	13
1 Inledning	13
2 Arbete i ungdomslag	13
3 Vissa frågor rörande arbetslöshetsförsäkringen och det kontanta arbetsmarknadsstödet	18
4 Övriga frågor	20
5 Upprättade lagförslag	21
6 Specialmotivering	21
7 Hemställan	29
8 Beslut	29